

Tussen Rijn en Lek 1979 2 : tijdschrift voor de geschiedenis van het gebied tussen Kromme Rijn en Lek

<https://hdl.handle.net/1874/9731>

TUSSEN RIJN EN LEK
TIJDSCHRIFT VOOR DE GESCHIEDENIS VAN HET
GEBIED TUSSEN KROMME RIJN EN LEK

13e jaargang

nr. 2

juni 1979

Redactie-kommissie:

A. Graafhuis, Utrecht, L.M.J. de Keijzer, Houten, F. Maarschalkerweerd (eindredakteur), mevr. dra. G. de Nie, Schalkwijk, G.M. Staal, Odijk.

Redactie-adres:

F. Maarschalkerweerd, Vletweide 4, Bunnik, tel. 03405-3609

Sekretaris der vereniging:

Mevr. T. Springer-Stam, Platolaan 10, Zeist, tel. 03404-20627

Inhoud van dit blad:

1. Dankwoord voor 12 jaar inzet, redactie
2. Mededelingen van de redactie
3. Foto schoolklas Werkhoven, ingezonden door J. Pieck
4. Register "Tussen Rijn en Lek", jaargangen 1 (1967) t/m 12 (1978)
5. De oude kerkweg tussen Zeist en Bunnik, antwoord aan ds. P. Kuijper door D.R. Klootwijk
6. Bunnik, oud en nieuw. 2 foto's, redactie
7. De toponiemen Seisterover, Seisteroever en Zeisterscore of Zeisterschoer (I), "de Kroost" te Zeist (II) en "de Preeckstoel" (III) door H.J.M. Thiadens

Lidmaatschap: f 20,- per jaar. Studenten en scholieren f 10,- per jaar.

Postrekening van de penningmeester nr. 21 45 85 t.n.v. de Rabobank te Houten t.g.v. de rekening van de Historische Kring "Tussen Rijn en Lek" nr. 32.98.07.498

DANKWOORD VOOR TWAALF JAAR INZET.

Meer dan 12 jaar is dhr. A. Graafhuis de stuwende kracht achter het periodiek van de historische kring "Tussen Rijn en Lek" geweest. Als eindredakteur had hij de verantwoordelijkheid voor de inhoud van het blad, wat wil zeggen dat hij zich bezig hield met de verwerking van de copy, het samenstellen van de inhoud, de lay-out en het onderhouden van contacten met de auteurs der artikelen, het bestuur en de drukker.

In dit nummer van "Tussen Rijn en Lek" treft U een register aan van artikelen, welke in de eerste tot en met de twaalfde jaargang (1967-1978) zijn gepubliceerd. De nieuwe redactie is van mening, dat de betekenis van dhr. Graafhuis voor het periodiek niet beter aangetoond zou kunnen worden dan met een dergelijk register.

De literatuur over de streek was en is schaars.

Toch is de situatie sinds 1967, vooral door de Historische Kring "Tussen Rijn en Lek", aanmerkelijk verbeterd. Naast de lezingen en excursies heeft het periodiek onder eindredactie van dhr. Graafhuis hierin een belangrijke rol gespeeld.

Hoewel hij afscheid neemt als eindredakteur, zullen de kennis en ervaring van dhr. Graafhuis niet verloren gaan voor "Tussen Rijn en Lek", daar hij zich bereid heeft verklaard lid van de redactie te blijven. Zowel hiervoor, als voor zijn werk gedurende de afgelopen twaalf jaar, zijn de leden en het bestuur van de Historische Kring hem uiterst dankbaar.

Redactie

MEDEDELINGEN.

1. Reeds enige malen zijn er in ons periodiek artikelen en reacties opgenomen aangaande de oude kerkweg tussen Zeist en Bunnik.

Hoewel de publikaties aangaande dit onderwerp een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan de ontsluiting van een, tot nu toe nauwelijks onderzocht, stukje streekgeschiedenis, heeft de redactie besloten een punt achter de discussie te moeten zetten.

Uit de publikaties van ds. Kuijper en dhr. Klootwijk is een discussie ontstaan die volgens de redactie te academisch en detailistisch is om gekontinueerd te worden in ons periodiek, waarvan de opzet is om informatie te verschaffen over de geschiedenis van onze streek op brede basis. Bovendien lijkt een einde aan de discussie niet op korte termijn in het verschiet te liggen.

In dit nummer zal voor ons periodiek de discussie eindigen met de plaatsing van een reactie van dhr. Klootwijk op het in nummer 2/3, jaargang 12 opgenomen artikel van ds. Kuijper.

2. Om de lezers van ons periodiek zoveel mogelijk te betrekken bij de inhoud van "Tussen Rijn en Lek", spoort de redactie de leden aan om kopij in te leveren, hetzij in de vorm van artikelen, hetzij in de vorm van mededelingen etc.

Voor het geval men contact op wil nemen met redactieleden, volgen hier enkele namen en adressen:

- Mevr. G. de Nie, Molenpad 3 te Schalkwijk, 03409 - 1580;
- L. de Keijzer, Binnenweg 2 te Houten, 03403 - 1552;
- F. Maarschalkerweerd, Vletweide 4 te Bunnik, 03405 - 3609.

3. De penningmeester van de vereniging verzoekt een ieder vriendelijk na te gaan of de contributie (eventueel ook over vorige jaren) inmiddels is voldaan. Laten we nu nog even aardig zijn voor de penningmeester, daar hij heeft aangekondigd dat de contributie volgend jaar verhoogd zal worden tot f 25,- (f 12,50 voor scholieren en studenten).

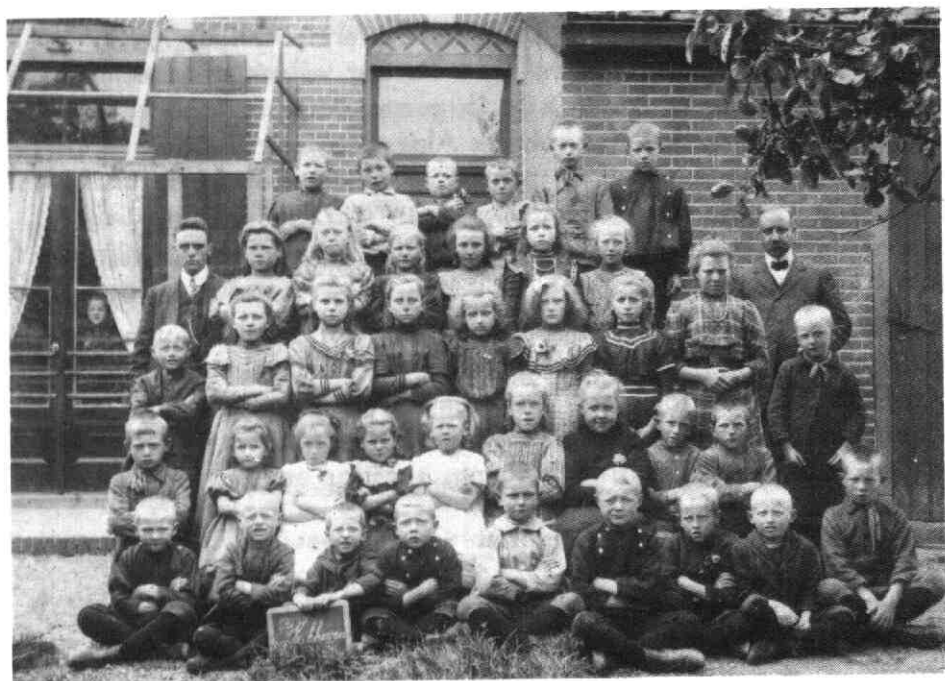

Foto ingezonden door dhr. J. Pieck, die zichzelf herkent links onder als jongen van 6 à 7 jaar. Rechts meester Brand. De foto is genomen vòòr het schoolgebouw te Werkhoven. Willen degenen, die iemand menen te herkennen, reacties zenden naar de redactie.

REGISTER "TUSSEN RIJN EN LEK"

jaargangen 1 (1967) t/m 12 (1978)

De redactie heeft gemeend, dat het de overzichtelijkheid van het register ten goede zou komen, wanneer het volgende systeem gehanteerd werd: de artikelen zijn in eerste instantie ingedeeld naar plaats (dat wil zeggen een rubriek Algemeen, een rubriek de Bilt, een rubriek Bunnik etc.). Binnen de rubrieken treft U de artikelen alfabetisch geordend op de auteursnamen aan. In tegenstelling tot de namen van hen die berichten en dergelijke inzonden, zijn de auteursnamen onderstreept.

Het begrip "artikel" is ruim opgevat, dat wil zeggen dat ook mededelingen over archeologische vondsten, boekbesprekingen, In Memoriam's en de fotoserie "Toen en nu" opgenomen zijn.

Achter de titels der artikelen treft U drie cijfers aan, welke verwijzen naar respectievelijk jaargang, nummer en (aanvangs)pagina.

ALGEMEEN	ig.	nr.	p.
<u>Buys-de Geus, B.E. en P.M. Zwart-de Vries, Bestrijding van besmettelijke ziekten in de 19-de eeuw in Bunnik, Odijk en Werkhoven.</u>	2	4	9
<u>Bouvy, D.P.R.A., Middeleeuwse Noordnederlandse beeldhouwkunst.</u>	5	1	10
<u>Dekker, C., Een laatste boek van een bekend figuur (Jan Reeskamp, De Utrechtse heuvelrug).</u>	5	3/4	19
<u>Dekker, C., De kerk in het midden. Protestant en katholiek tussen Rijn en Lek in de 16-de en 17-de eeuw.</u>	5	2	2
<u>Dekker, C., In Memoriam Jan Oostendorp.</u>	5	3/4	2

	jr.	nr.	p.
<u>Dekker, C.</u> , Historisch overzicht van Bunnik, Odiijk en Werkhoven.	2	1	2
<u>Dijk, Th. G. van</u> , Het vervoer in de Oudheid	3	2	10
<u>Graafhuis, A.</u> , Promotie van voorzitter drs. C. Dekker	5	1	6
<u>Graafhuis, A.</u> , Het "schrickelik tempeest" van 1674 tussen Rijn en Lek.	8	3	1
Heins, W.B., Een reisverhaal uit 1765.	9	2/3	8
<u>Heijmink Liesert, P.M.</u> , Verwantschap Wttewall - Uijttewaal.	3	3	13
<u>Iterson, W. van</u> , (A. Graafhuis), Rechtshistorische beschouwingen over het Kromme Rijn-gebied.	1	2	1
<u>Kalee, G.A.</u> , Terra Sigillata.	11	4	20
<u>Kemp, M.S.F.</u> , Tweemaal Adriaen van Oostrum (I).	8	1	1
<u>Kemp, M.S.F.</u> , Tweemaal Adriaen van Oostrum (II).	8	2	4
<u>Keijzer, L.M.J. de</u> , Van steentijd tot Sticht (ten- toonstelling).	7	4	19
<u>Klootwijk, D.R.</u> , Nogmaals "Rijngrensverdediging in de Romeinse tijd.	10	4	1
<u>Landzaat, F.H.</u> , Wie Weet Waarom? (Archeolo- gische vondst van wit bord met vijf W's.)	12	3/4	29
<u>Nie, G. de</u> , Aanwinsten in de bibliotheek.	7	2/3	19
<u>Nie, G. de</u> , Baron van Wijkerslooth en het katholieke onderwijs.	12	1	5
<u>Nie, G. de</u> , Bericht over de bibliotheek	6	3	26
<u>Nie, G. de</u> , Uit de Godsdienstvriend: Bunnik, wijding van de kerk 1845; Schalkwijk, het Heilig Sacrament des vormsel, 1834;	11	1	1

Schalkwijk, wijding van de kerk 1838;
 Schalkwijk, wijding van de kerk, bericht van
 een jaar later, 1839;
 Utrecht, serenades aan de bisschop van Curium,
 1844.

<u>Nie, G. de,</u> Heer van Schalkwijk en Bisschop van Curium.	9	4	1
<u>Pastors, A.,</u> Verboden vergaderingen in het Krommerijgebied.	9	4	10
<u>Pastors, A.,</u> Wttewaall - Uyttewaal	3	4	2
<u>Struick, J.E.A.L.,</u> Samuel Muller Fzn. 1874-1974	8	2	1
<u>Thiadens, H.J.M.,</u> De betekenis van de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwezoom bij de verdedi- ging van de Rijn grens in de Romeinse tijd.	11	2/3	45
<u>Thiadens, H.J.M.,</u> Over de namen: Acht Zalig- heden, de Twaalf Apostelen te Bunnik en 't Vagevuur te Odijk.	11	1	15
<u>Thiadens, H.J.M.,</u> Rijnenburgh te Gent.	10	1	8
<u>Thiadens, H.J.M.,</u> Rijn grensverdediging in de Romeinse tijd.	10	1	10
<u>Weijens, F.H.C.,</u> Johannes de Kruijf, 1885-1966.	2	2	4
Oudhollandse recepten uit geschreven kookboeken uit het begin van de 19-de eeuw, berustende in het archief van Huize "Wickenburgh" van de familie J. Wttewaall te 't Goy.	4	4	16
<u>Zantkuyl, H.J.,</u> Het Nederlandse woonhuis.	5	3/4	7

DE BILT	ig.	nr.	p.
<u>Iterson, W. van, Het naastingsrecht van de Ambt van Oosthoek in het gerecht van de Bilt.</u>	3	1	2
BUNNIK			
<u>Dekker, C., Landbouw en nijverheid te Bunnik in 1887.</u>	1	3	5
<u>Dijk, Th. G. van, Lig er eem romeins graf aan de Achterdijk ?</u>	3	2	15
<u>Graafhuis A., Reglement en Orde op 't Begraven der Dooden te Bunnik (I).</u>	3	3	11
<u>Graafhuis, A., Reglement en Orde op 't Begraven der Dooden te Bunnik (II).</u>	3	4	17
<u>Graafhuis, A., De oude school van Bunnik.</u>	1	4	12
<u>Grapendaal, W., De ambachtsheerlijkheid "Slagmaat".</u>	5	3/4	14
<u>Heijmink Liesert, P.M. en L.M.J. de Keijzer, Nieuw-Amelisweerd of Groenewoude.</u>	1	3	8
<u>Heijmink Liesert, P.M. en L.M.J. de Keijzer, Oud-Amelisweerd.</u>	1	2	10
<u>Iterson, W. van, Hoe in 1621 te Bunnik een nieuw leen tot stand kwam.</u>	3	4	6
<u>Koppert, G., 2000 jaar geleden bouwden Romeinen bij Vechten een vlootbasis.</u>	2	4	2
<u>Pastors, A., Van Slagmaat van de Slagmaat ?</u>	6	3	15
<u>Stoker, W., Cammingha te Bunnik (I).</u>	1	2	3
<u>Stoker, W., Cammingha te Bunnik (II)</u>	1	3	2
<u>Stoker, W., Cammingha te Bunnik (III).</u>	1	4	7

HOUTEN	ig.	nr.	p.
Graafhuis, A., Eed voor den Schout en Secretaris van Schonauwen. 18-de eeuw.	2	3	5
Graafhuis, A., Formulier van den Eed als Schepenen van Schonauwen. 18-de eeuw.	2	3	12
Graafhuis, A., Inwoners van het thans tot de gemeente Houten behorende gerecht van Schonauwen anno 1808.	2	2	12
Graafhuis, A., Reglement voor het R.K. kerkbestuur der statie te Houten 1839.	4	2	9
<u>Heijmink Liesert, P.M. en L.M.J. de Keijzer,</u> De klok in de toren van de Ned. Hervormde kerk te Houten.	2	4	15
<u>Heijmink Liesert, P.M. en L.M.J. de Keijzer,</u> Oprichting van de waterschappen Honswijk, Uiterwaarden en Schonauwen.	4	1	2
<u>Heijmink Liesert, P.M. en L.M.J. de Keijzer,</u> Ridderhofstad "Wulven".	3	4	12
<u>Heijmink Liesert, P.M. en L.M.J. de Keijzer,</u> "Schonauwen".	1	1	5
<u>Heijmink Liesert, P.M. en L.M.J. de Keijzer,</u> De middeleeuwse steenoven in 't Goy bij Houten.	6	1	5
<u>Kemp, M.S.F.,</u> Houten in de 16-de eeuw; een kleine kroniek "scandaleuze".	12	2	4
<u>Keijzer, L.M.J. de,</u> Rooms-Katholiek kleuteronderwijs in Houten in de vorige eeuw.	7	4	10

	ig.	nr.	p.
<u>Keijzer, L.M.J. de</u> , De Stenen Poort te Houten.	4	3	7
<u>Staal, G.M.</u> , Toen en nu I, De Brink te Houten (foto's).	2	3	6
<u>Staal, G.M.</u> , Toen en nu II, Nog eens de Brink te Houten (foto's).	2	4	12

ODIJK

<u>Damsté, P.H.</u> , De hofstede "Scherpenborch".	1	1	8
<u>Damsté, P.H.</u> , Nogmaals "Scherpenborch".	1	4	5
<u>Dekker, C.</u> , Katholieke ommezingen in Odijk in 1793.	7	2/3	2
<u>Dijk, Th. G. van</u> , Oude bewoningssporen te Odijk.	1	4	14
<u>Dijk, Th. G. van</u> , Een raadselachtige put op de Schoudermantel te Odijk.	1	2	6
<u>Graafhuis, A.</u> , Pastorie in Odijk verbrand (1672).	3	1	16
<u>Polak-De Booy, E.P.</u> , De leerlingen van Hendrick Claeszn. van Velpen. Met de lijst van leerlingen van de dorpsschool te Odijk in de winter van 1660/61.	6	1	16
<u>Staal, G.M.</u> , Toen en nu VI, Odijk (foto's).	6	2	13

SCHALKWIJK

<u>Damsté, P.H.</u> , Een tiend onder Schalkwijk.	4	2	7
<u>Heuvel, W.M. van den</u> , De geschiedenis van het Schalkwijkse postwezen.	4	4	9

	ig	nr.	p.
<u>Heijmink Liesert, P.M.,</u> Het huis "Rustenburg" te Schalkwijk.	7	1	20
<u>Heijmink Liesert, P.M.,</u> De pastorie op de Brink in Schalkwijk.	4	4	6
<u>Heijmink Liesert, P.M. en L.M.J. de Keijzer,</u> Ridderhofstad "Schalkwijk".	2	3	2
<u>Heijmink Liesert, P.M. en L.M.J. de Keijzer,</u> Ridderhofstad "Vuylcoop".	3	3	7
<u>Heijmink Liesert, P.M.,</u> Schalkwijks kerkelijke grenzen.	8	4	6
<u>Heijmink Liesert, P.M.,</u> De spits van de ge- meentetoren te Schalkwijk (I).	4	3	2
<u>Heijmink Liesert, P.M.,</u> De spits van de gemeen- tetoren te Schalkwijk (II).	4	4	5
<u>Landzaat, F.H.,</u> Een bedevaartpenning gevonden te Schalkwijk.	11	4	30
<u>Nie, G. de,</u> De grafkapel van de familie van Wijkerslooth van Weerdestijn te Schalkwijk.	10	2/3	1
<u>Pastors, A.,</u> Nog het een en ander over de 'Hervormde Kerk van Schalkwijk.	3	3	4
<u>Pastors, A.,</u> Het praalgraf de Leeuw in Schalk- wijk.	11	2/3	3
<u>Staal, G.M.,</u> Toen en nu III, de R.K. Kerk te Schalkwijk (foto's).	3	1	8
<u>Staal, G.M.,</u> Toen en nu IV, Schalkwijk - het dorp (foto's).	3	2	8

	ig.	nr.	p.
<u>Staal, G.M.</u> , Toen en nu V, Schalkwijk en Tull en 't Waal (foto's).	5	3/4	10
<u>Thoomes, W.</u> , De Hervormde Kerk van Schalkwijk.	3	2	6
<u>Thoomes, W.</u> , De ontginning van de polder Vuylcoop (I)	2	2	9
<u>Thoomes, W.</u> , De ontginning van de polder Vuylcoop (II).	3	1	10
<u>Vliet, P. van,</u> Het koor van de Hervormde Kerk te Schalkwijk.	4	2	1
UTRECHT			
<u>Hoekstra, T.J.</u> , Archeologische vondsten in Utrecht	7	4	5
<u>Volmuller, H.W.D.</u> , Wandelingen door Oud Utrecht.	5	1	1
VREESWIJK			
<u>Lit, F.F. van der,</u> Het onderhoud van de Vreeswijkse sluis.	9	2/3	5
WERKHOVEN			
<u>Graafhuis, A.</u> , Staat van goederen van de R.K. Kerk te Werkhoven in 1843	3	3	15
<u>Graafhuis, A.</u> , Werkhoven na de Belgische op- stand van 1830.	2	3	7
<u>Itersen, W. van,</u> Het wapen van de Ridderhofstad Beverweerd.	2	2	1

WIJK BIJ DUURSTEDÉ	ig.	nr.	p.
<u>Damsté, P.H.</u> , De galg bij Wijk bij Duurstede.	8	1	9
<u>Kits Nieuwenkamp, H.W.M.J.</u> , De boomgaard "de Galg" aan de Middelweg hoek Euvenpad te Wijk bij Duurstede.	7	2/3	16
<u>Klootwijk, D.R.</u> , Nogmaals: De Boomgaard "de Galg".	8	1	10
<u>Roupe van der Voort, L.C.J.M.</u> , Een "besettinge van een scip" nabij de "Wijkse galg".	8	4	15
<u>Roupe van der Voort, L.C.J.M.</u> , De boom- gaard "de Galg" aan de Middelweg hoek Euvenpad te Wijk bij Duurstede.	7	4	2
<u>Roupe van der Voort, L.C.J.M.</u> , Kantonaal en Stedelijk Museum van Wijk bij Duur- stede geopend.	9	2/3	21
<u>Roupe van der Voort, L.C.J.M.</u> , Rondgang door de oude binnenstad van Wijk bij Duurstede.	6	4	1
<u>Roupe van der Voort, L.C.J.M.</u> , De Wijkse galg met een hellebaard in de kaart gespeeld.	8	1	12
<u>Staal, G.M.</u> , Toen en nu VI, Wijk bij Duurstede (foto's).	6	2	12
ZEIST			
<u>Dekker, C.</u> , Tentoonstelling "Erfgoed van Herrnhut".	8	4	1

	ig.	nr.	p.
<u>Graafhuis, A.</u> , Kerkzaal en het broederhuis der Evangelische Broedergemeente te Zeist.	4	3	16
<u>Klootwijk, D.R.</u> , Grepen uit de geschiedenis van terrein en omgeving van het lyceum Schoonoord, alias "de Preeckstoel".	11	2/3	7
<u>Klootwijk, D.R.</u> , "Dolreberchs Hofstede".	12	3/4	25
<u>Klootwijk, D.R.</u> , De oude kerk te Zeist.	11	4	1
<u>Klootwijk, D.R.</u> , Voormalige Rijnarm te Zeist.	9	1	1
<u>Klootwijk, D.R.</u> , De Zeisteroever in de middel- eeuwen (I).	6	2	3
<u>Klootwijk, D.R.</u> , De Zeisteroever in de middel- eeuwen (II).	6	3	1
<u>Kuijper, P.</u> , De oude kerkweg tussen Zeist en Bunnik (I).	12	3/4	1
<u>Thiadens, H.J.M.</u> , Voormalige Rijnarmen te Zeist.	8	1	18
<u>Thiadens, H.J.M.</u> , Zeist en Zeisteroever.	7	2/3	13

"De oude kerkweg tussen Zeist en Bunnik".

Antwoord aan ds. P. Kuijper.

In "Tussen Rijn en Lek", 12e jaargang, no. 3/4 wijdt ds. Kuijper een beschouwing aan het artikel: "De Oude Kerk te Zeist".

("Tussen Rijn en Lek", 11-de jaargang, no. 4).

In laatstgenoemd artikel leverde schrijver dezès in een viertal genummerde punten kritiek op een onderdeel van het door ds. Kuijper geschreven boek over de Oude Kerk te Zeist. Helaas gaat ds. Kuijper in zijn beschouwing niet in op de door ondergetekende bekritiseerde punten. Deze kritiek blijft dus onverminderd van kracht.

Wel gaat ds. Kuijper in op de wijze waarop door mij de kaart van landmeter Cornelis van Berck uit 1571 gehanteerd is. Op deze kaart staat een stuk land getekend, groot 11 m en 4 hont. Het was gelegen onder Zeist en behoorde tot het bezit van het Kapittel van St. Pieter te Utrecht.

Ds. Kuijper hanteert daarnaast de kaart van landmeter J. van Diepenem uit 1645, eveneens land van St-Pieter onder Zeist betreffend, maar in groter verband getekend dan op de kaart van van Berck.

Bij vergelijking van beide kaarten is ds. Kuijper van mening dat het gebied van St. Pieter op de kaart van 1571 hetzelfde stuk land is dat door van Diepenem ruim 70 jaar later op diens kaart werd ingetekend bij de kruising Blickenborcher Steegh-Groene Wech. Op deze veronderstelde gelijkheid van beide stukken land berust voor een groot deel de visie van ds. Kuijper op de directe omgeving van de Blickenborch.

Toen ik in het begin van de zestiger jaren beide kaarten - met veel ander materiaal - voor de eerste maal ontmoette trof ook mij de overeenkomst van beide kaarten. Maar die overeenkomst was, in alle opzichten, zo opvallend dat ik - in tegenstelling tot ds. Kuijper - wantrouwend werd en vreesde dat van Diepenem in 1645 een

nieuwe kaart naar oudere kaarten getekend had, zonder zich ter plaatse voldoende te informeren. Dat betekende het begin van een onderzoek dat nu al jaren duurt en waarvan het einde nog niet in zicht is.

Op de kaart van van Diepenem zijn drie stukken land van St-Pieter ingetekend, waarvan twee in Cattenbroec. Over deze laatste twee - de enige bezittingen van St. Pieter in Cattenbroec - spreken we voorlopig niet. Wel mogen we onze lezers er alvast op wijzen dat St-Pieter nimmer land bezat tussen dat van Kersbergen en van Abraham van Kouwenhoven in. De juiste ligging van dit stuk land van St-Pieter publiceerden we in een artikel van febr. 1975. (Tussen Rijn en Lek, 9e jaargang, no. 1. bl. 14/15). Dit land lag in het uiterste noorden van het Cattenbroec, dicht bij de Zeisterbrug en strekte zich, acht morgen groot, uit van de Koppeldijk tot de voormalige Cattenbroecker- of Rumpster wetering.

Laten we nu onze aandacht schenken aan het bovengenoemde land van St-Pieter, dat op beide kaarten zou voorkomen. We vergelijken daarbij dus het land van 11 m 4 hont op de kaart van van Berck met het land dat van Diepenem intekende tussen Groene wech en Blicckenborcher Steegh, vlak bij de nieuwe Blikkenburg. Volgens de opvatting van ds. Kuijper hebben we hier met hetzelfde stuk land te maken.

We zien meteen dat de kaart van van Berck "te velde" getekend moet zijn. Het viel van Berck daarbij op dat het genoemde land niet overal even breed was en hij gaf dit door stippellijnen met afstandsopgave aan op zijn kaart.

Langs de Blicckenborgher Steegh is het land 68 roe 4 voet breed, bij de eerste stippellijn 68 roe $10\frac{1}{2}$ voet en bij de laatste stippellijn 69 roe $3\frac{1}{2}$ voet. Tevens gaf van Berck bij deze laatste stippellijn aan dat het eindpunt ervan 5 roe binnen de grens van het land lag.

De lengtezijden van het land zijn op de kaart ook nauwkeurig af te lezen. Die langs het land van Vrouwencloester is 98 roe 10

voet, en die langs de Groene Wech 5 roe langer of 103 roe 10 voet.

De op de kaart gegeven maten kloppen exact met de erbij getekende uitvoerige roedenschaal.

Met deze maten kunnen we nauwkeurig werken als we weten dat de Stichtse roe 3,7559 m was. Voor de voet is door van Berck niet de landvoet gebruikt, waarvan er 10 in een roe gingen, (vergelijk 68 roe $10\frac{1}{2}$ voet bij de tweede stippellijn), maar de in het burgerlijk bedrijf gehanteerde Utrechtse voet van 0,26828 m, waarvan er 14 in een roe gingen. 1). Voor het gemak van de lezer laten we straks de voet weg en ronden we de roe af op 3,75 m.

We vestigen er meteen de aandacht op dat de met bomen bezette weg op de kaart in de richting van het land van Vrouwencloester licht binnenwaarts loopt en duidelijk eindigt bij het land van Vrouwencloester. Als ds. Kuijper in zijn excerpt van deze kaart (plaat 1) de weg doortekent over het land van Vrouwencloester is dat onjuist.

Het boven omschreven land van de kaart van van Berck moet volgens ds. Kuijper en volgens landmeter van Diepenem op de kaart van laatstgenoemde gezocht worden tussen de Tiendweg en het gedeelte van de Blikkenburgerlaan dat gelegen is aan de Bunnikse zijde van de voetbalvelden bij het Slot. We houden daarbij in het oog dat volgens ds. Kuijper - en schrijver dezes sluit zich daarbij aan - beide genoemde wegen van oudsher op dezelfde plaats gelegen hebben waar ze nu nog te vinden zijn.

We gaan dan nu eens pogen om dit land in te passen tussen de twee genoemde wegen.

1) Van Swindens Vergelijkingstafels van Lengtematen en Landmaten. Dl. I, bl. 69.

Centrum voor landbouwpublicaties en landbouwdocumentatie.
Pudoc, 1971. Wageningen.

De lengte van de Blickenborch Steegh tot aan de Groene Wech is, dank zij de kaart van van Berck, nauwkeurig te bepalen. We ontdekken dan dat het ontmoetingspunt Blickenborch Steegh-Groene Wech 52 roe of 195 m. van de Blickenborch verwijderd is. Vanaf dit ontmoetingspunt nu is de lengte van het land langs de Groene Wech op de kaart van van Berck 103 roe of 390 m. De werkelijke afstand tussen de Blikkenburgerlaan en de Tiendweg is op dit punt echter maar 290 m.

Zou dit land daar werkelijk gelegen hebben dan zou het zich, over de Tiendweg heen, nog 100 m op het gebied van de Wulperhorst uitgestrekt hebben.

De andere lengtezijde van het land, die 16 roe of 60 m boven het eindpunt van de Blickenborch Steegh bij de Blikkenburg begon, is op de kaart van van Berck 98 roe of 370 m lang. Maar de werkelijke afstand tot de Tiendweg is daar maar 340 m, zodat ook hier het land zich tot over de Tiendweg uitgestrekt zou hebben.

Waarbij we dan nog bedenken moeten dat de echte Tiendweg hier een grote bocht buitenwaarts maakt, terwijl de met bomen bezette weg op de kaart van van Berck, die ds. Kuijper voor de Tiendweg aanziet, juist binnenwaarts loopt.

We concluderen hieruit dat de 11 m 4 hont land van de kaart van van Berck niet op deze plaats tussen de Blikkenburgerlaan en de Tiendweg gelegen kan hebben. Dat van Diepenem het land er toch meende te kunnen tekenen kwam wellicht omdat op deze plaats ook een stuk land van St-Pieter lag, 12 morgen groot en eeuwen lang gepacht door van Zulen van Blickenborch.

En als dat stuk land van 11 m 4 hont niet lag op de plaats waar ds. Kuijper en van Diepenem het zochten, dan is de Blickenborch Steegh erlangs ook niet het deel van de Blikkenburgerlaan achter de voetbalvelden aan de Bunnikse kant, maar moet het dat deel van de Blikkenburgerlaan zijn dat met een hoek van 90° op het eerstgenoemde deel staat en dat van de nieuwe Blikkenburg langs Schoonoord naar de Driebergse weg loopt.

Dan komt de Blikkenburg te liggen op de plaats waar we hem in ons artikel situeerden. En dan constateren we, zonder er voorlopig al te diep op in te gaan, dat een aantal zaken in de kaart van van Berck waar ds. Kuijper moeite mee heeft, nu vanzelfsprekend worden.

De naamloze weg voor de Blickenborch eindigt abrupt en ds. Kuijper meent dat die weg in werkelijkheid doorgelopen heeft. Is het ds. Kuijper niet opgevallen dat dit de enige lijn op de kaart is, die de tekenaar niet tot aan de rand van de kaart doortekende? Van Berck had daarvoor een reden; het betrof hier de toegangsweg naar de Blickenborch en die eindigde bij het huis.

De door ds. Kuijper veronderstelde verlenging van de Blickenborch Steegh in de richting van de Driebergse weg, langs het land van Vrouwencloester, is nu eenvoudig van de kaart van van Berck af te lezen.

Het uitvoerige en zeer exacte bijschrift dat van Berck op zijn uiterst nauwkeurige kaart gaf kan gehandhaafd blijven en behoeft niet - zoals ds. Kuijper doet - weggeschreven te worden. We hebben dan ook geen moeilijk verhaal nodig van een Blikkenburgervaart en een zich daaruit aftakkende Blikkenburgerwetering, die zelfs naar de Kromme Rijn gestroomd zou hebben, zoals ds. Kuijper stelt.

Het "wegencomplex" van ds. Kuijper krijgt nu een veel aanvaardbaarder patroon. In de visie van laatstgenoemde zou de tekenaar, werkend vanaf een plaats waar hij het 3e, 4e en 5e weggedeelte zichtbaar voor zich had, het 3e weggedeelte twee maal te lang, (195 m in plaats van 100 m), het 4e de helft te kort, (165 m i.p.v. 300 m), en het 5e veel te dicht bij de Blikkenburgerlaan getekend hebben. (325 i.p.v. 600 m).

Nu mogen deze wegen "buiten de opdracht" van de tekenaar gelegen hebben, als hij ze dan toch op zijn kaart intekent mogen we van een ervaren landmeter als van Berck verwachten, dat hij hier met betere verhoudingen gewerkt zou hebben.

Dit is, als ds. Kuijper met zijn visie gelijk zou hebben, voor een landmeter "flodderwerk". En dat kunnen we bij van Berck nauwelijks verwachten.

Bij de Groene Wech valt op dat van Berck de naam van deze weg pas intekende bij het hek van de Blickenborch. Dat deed de tekenaar niet toevallig; het niet benoemde gedeelte van de rechte weg is geen Groene Wech, maar een stuk van de Blikkenburgerlaan.

Wellicht heeft ds. Kuijper wat moeite met de ligging van een Groene Wech daar ter plaatse. Op blz. 15 van zijn artikel zegt hij immers: "dan zou (in de visie van Klootwijk) de Groeneweg in noord-oostelijke richting ergens haaks op de Driebergse Weg zijn uitgekomen, maar van een dergelijke situatie is in het landschap geen enkele aanduiding te vinden".

Met het laatste deel van deze opmerking van ds. Kuijper ben ik het eens; voor het eerste deel zou hij te rade kunnen gaan bij zijn ambtsvoorganger Cornelius Anthonisz., eerste predikant te Zeist. En bovendien een voor zijn tijd goed geograaf.

Als predikant moet Cornelius Anthonisz., hoewel wonend te Utrecht, geïnteresseerd geweest zijn in zijn voornaamste bron van inkomsten, het pastorieland rondom het Slot te Zeist. En als geograaf zal hij een goed oog gehad hebben voor de directe omgeving daarvan.

Cornelius Anthonisz. (Hornhovius) tekende op zijn kaart van de provincie Utrecht (1599) direct ten zuiden van de Blikkenburgervaart een evenwijdig aan die vaart lopende weg. En deze weg kwam, in de buurt van de Odijckersteegh (Zeisterweg) uit op de Driebergse Weg. 2)

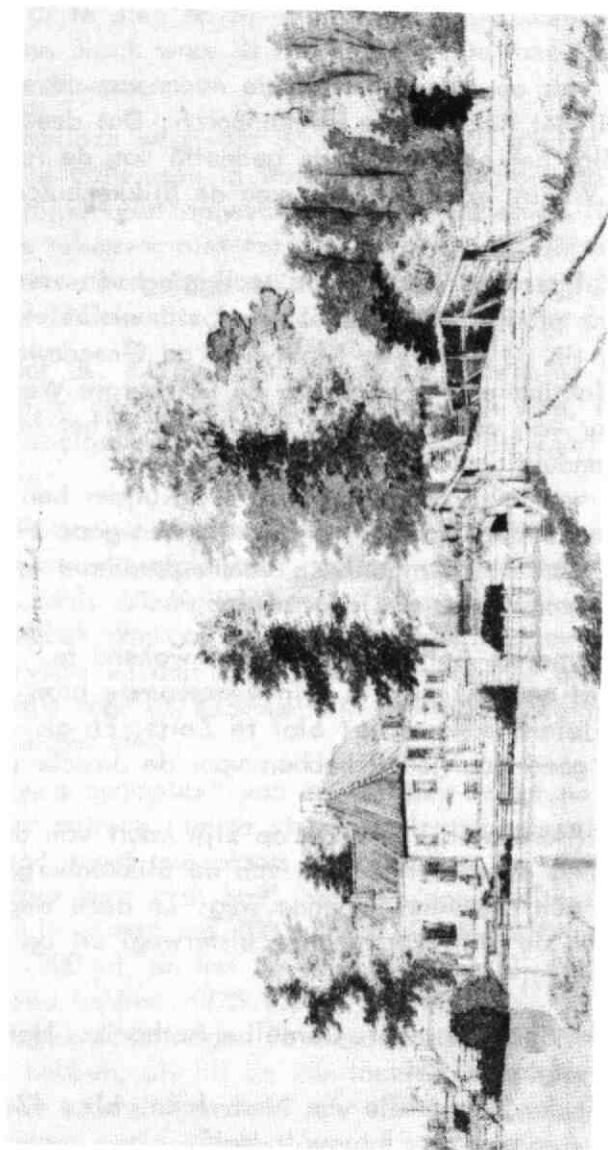
2. De kaart van de Provincie Utrecht, Cornelius Anthonisz. Hornhovius. facsimile-uitgave, 1974.

Verg. Geschiedenis der Kartografie van Nederland, blz. 42
Mr. S.J. Fockema Andreae/Mr. B. van 't Hoff.

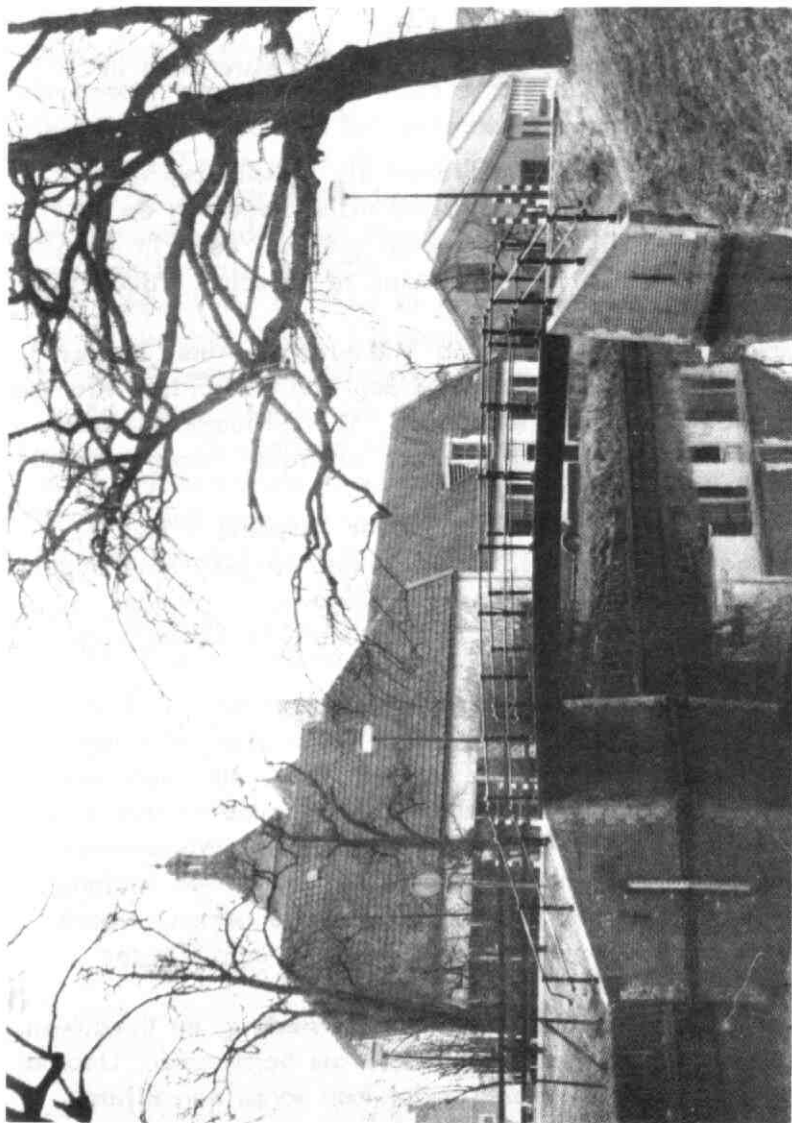
D.R. Klootwijk.

N.B. 1 morgen = 6 hont = 600 roe. Opp. morgen = 8516 m²

Bunnik, oud en nieuw.

De Bunnikerbrug, 1751. Pen- en penseeltekening in grijs door P. van Liender (?) Rijksarchief Utrecht, top. atlas nr. 711-4

De Bunnikerbrug, 1979. Foto door M. Maarschalkerveerd.
De witte huisjes met de spits van de Hervormde kerktoeren.
De brug is onlangs vernieuwd en voor langzaam verkeer open-
gesteld.

N.B. Dit zou het begin kunnen zijn van een nieuwe reeks foto's: "Toen en nu: (zie de jaargangen 2, 3, 5 en 6). De redactie houdt zich voor fotomateriaal zeer aanbevolen.

I De toponiemen: Seisterover, Seisteroever en Zeisterscore of Zeisterschoer

De naam "Zeisteroever", soms geschreven als Zeisterscore of Zeisterschoer kwam Klootwijk (1) talrijke malen tegen in de Middeleeuwse bronnen. Hij vond de naam voor het eerst in 1236 in een charter van het kapittel van St-Jan te Utrecht ("duodecim jugera sita in Seisterover").

Men neemt gewoonlijk aan, dat in de Middeleeuwen met Zeisteroever bedoeld wordt het gebied ten noorden van de huidige Kromme Rijn tussen Rijnauwen en de Tolakkerlaan. D.R. Klootwijk maakte aannemelijk, dat het gebied zich ook nog uitstreckte tussen genoemde laan en de Kerkhoogte te Zeist.

Wat werd er nu eigenlijk in 1236 met "over" bedoeld? Het Drentse Oversinge heette in 1313 Overessingen hetgeen betekende: "het land dat aan de overzijde van de es (bouwland) gelegen is. De Bisschopshof lag bij de Brink te Zeist vlakbij de Koppelbrug (voormalige Zeisterbrug).

Het gebied behorend tot Zeist over deze brug kan dus mijns inziens in 1236 zijn aangeduid met de naam Seisterover. Het lag immers van Zeist uit gezien over de oude Rijntak, die omstreeks 1361 met Zeister Wetering werd benoemd. Deze oude Rijntak kan zelf eens met de naam Zeist (Seyst) zijn aangeduid. Waternamen gaan vaak over op de plaatsnaam, waarna het water een tijdlang onbenoemd blijft om later een andere naam aan te nemen, waarin soms toch nog de oude naam bewaard blijft. Het werd Zeister Wetering=Grift.

Ik stel mij voor, dat het gebied tussen de Zeisterbrug en Rynauwen voor het in cultuur brengen werd aangeduid als Seisterover. Daarna zal de term oever zijn opgekomen, omdat men langs een Rijntak, langs de oever ervan binnen Seisterover het land in cultuur ging brengen. Zo kon ook de naam Oever Rijn ontstaan. Het wordt dan begrijpelijk, dat over en oever door elkaar gebruikt werden.

De bestanddelen-score of-schoer duiden op schoor in de betekenis van een stuk land dat aan een rivieroever is gelegen, vgl. eng. shore= oever.

Daarnaast komt echter schoor ook voor in de betekenis van bruggetje. Het gebied tussen de Zeisterbrug en Rynauwen noemde ik Seisterover, omdat het gelegen is over de oude Rijntak. De benaming Zeisterscore duidt mijns inziens het gebied aan in de omgeving van de Zeisterbrug, omdat schoor ook in verband gebracht kan worden met bruggetje (schoor = ook rijbruggetje over een smalle waterloop) (2)

Wij hebben hier te Zeist te maken met een smalle waterloop bij de Zeisterbrug, zodat het bestanddeel "brug" in Zeisterbrug en Brugakker eens met de naam schoor kan zijn aangeduid.

De brugakker hoorde dus tot Seisterover, Seisteroever en Seisterscore. Het door elkaar blijven gebruiken van deze benamingen in de Middeleeuwse bronnen is dus eigenlijk niet onlogisch.

De Waterige weg zal ook wel met een bruggetje gegaan zijn over de oude Rijntak gezien de benaming Scorrenbosch in deze omgeving.

- (1) D.R. Klootwijk: De Zeisteroever in de Middeleeuwen I en II
In: Tussen Rijn en Lek nr. 2, 1972 en nr. 3 1972
- (2) A.P. De Bont. Dialekt van Kempenland deel III Assen 1969
p. 6 en 37

II Het toponiem "de Kroost" te Zeist.

In het artikel van D.R. Klootwijk: "De Zeisteroever in de Middeleeuwen II (1) vindt men in een charter uit 1259 het volgende: "decimam maioren et minoren in Soeysterhoever et in Eygen et in Crosa in parrochia de Seyst". Het gaat hier om drie tiendblokken: de Zeisteroever, het Eygen en de Kroost. En in 1371 wordt gesproken over een stuk land: "ghelegen int Croest in Zeyster gherecht, van den wech die doer Croest ghaet toten Noerdwech toe op ende neder. Klootwijk situeert de Kroost tussen Heuvelrug en Noordweg.

Wat betekent nu het toponiem Crosa of Croest of Kroost ?

A.P. De Bont schrijft in zijn boek "Dialekt van Kempenland" deel III geografische namen (2) bij "de Kros": in Meerveldhoven; bij dit Kros kan et Kröske(n) in Oerle het verkleinwoord zijn. Misschien mogen we in de Kros het (Kruis (eng. cross) zien. In Best is er een Kruisbeemd en in Wintelree een akker et Kruis (et Krous).

In het nml. bestaat er een woord cruyslant voor land, dat de gelovigen aan een kerk of klooster schonken om daarmee de kosten van een kruisvaart te bekostigen.

Crosa = Croest = Kroost werd voor de eerste maal genoemd in een charter van 1259.

De kruistochten vonden plaats tussen de 11e en 13de eeuw. De 6e en 7e kruistocht 1248-70 gingen uit van de Fr. koning Lodewijk IX de Heilige.

Het lijkt mij dan ook niet onmogelijk, dat dit toponiem verband houdt met een schenking aan de kerk ten behoeve van de kruistocht. Dat nu juist dit gebied geschonken werd houdt mogelijk verband met de aangrenzende Bisschopshof. De nauwkeurige ligging van deze hof blijkt immers uit een charter van 1443, waarbij de Bisschop verpacht: "den hof tot Zeyst aen den Brenck".

Deze Brenck lag toentertijd waar hij nu nog ligt, zoals ons duidelijk wordt uit een pachtovereenkomst van een stuk land: "aen den Brink beneden de Croosterwech naistgelant" (3)

- (1) D.R. Klootwijk: De Zeisteroever in de Middeleeuwen II pag. 7 Tussen Rijn en Lek, 1972 nr 3
- (2) A.P. de Bont: Dialect van Kempenland deel III Geografische namen Assen 1969 p. 177
- (3) D.R. Klootwijk: De Zeisteroever in de Middeleeuwen p. 11 Tussen Rijn en Lek, 1972 nr. 2

III Het toponiem "de Preeckstoel"

In nr. 2/3 1977 van het Tijdschrift Tussen Rijn en Lek besteedt D.R. Klootwijk veel aandacht aan het terrein en de omgeving van het "Lyceum Schoonoord", alias de Preeckstoel. Hij doet hierbij een poging de naam te verklaren en denkt tenslotte deze gevonden te hebben in de vorm van het bij de boerderij behorend land. (†) : "De smalle strook land naar de Blikkenburgervaart, het klankbord van de Preeckstoel, zal eerst licht gebogen naar beneden gelopen hebben om zich dan in een rechte lijn voort te zetten tot aan de genoemde vaart".

Geheel zeker is hij van deze verklaring echter niet. We lezen immers: "We hebben hiermee deze typische naam van de Preeckstoel" wat dichterbij zijn verklaring gebracht te hebben"

Ik wil bij mijn verklaring van het toponiem vooral de nadruk leggen op het tweede bestanddeel. Immers we hebben te maken met een samenstelling en hierbij preciseert het eerste element in verreweg de meeste gevallen slechts de uiterlijke hoedanigheden van de plaats.

Het Vrouwenklooster bezat in de 15de eeuw een vrijwel aaneengesloten grondgebied tussen de Driebergse Weg en de Kromme Rijn, aan de oostzijde begrensd door de Bunsinklaan = "steech van de hey aff" = in 1848 nog de Stoetweger dijk.

D.R. Klootwijk maakt er melding van, dat het Vrouwenklooster de verantwoordelijkheid droeg voor deze weg en zijn pachters dwong om die te onderhouden ende dat hij gehouden blijft de steech van de hey aff tot aen Stoetwech toe alle jaer neven Cornelis Everts ende anderen behoorlyk de maecken ende uuyt de Schouwe te houden.

Het gebied van de Preekstoel wordt in het oosten begrensd door De Bunsink.

Onder verstoeling van een dijk verstaan we het toewijzen van de dijksgedeelten aan de onderhoudsplichtigen. Het tweede bestanddeel van Preekstoel nl. stoel wil ik dan ook gezien de ligging van het gebied in verband brengen met verstoeling.

Het eerste gedeelte "Preek" zal wel verband houden met "praedico (openlijk bekend maken, verklaren, verkondigen etc.). Ter hoogte van de boerderij op de Preekstoel uitkijkend over de lager liggende gebieden kan ik mij voorstellen, dat een functionaris van het Gerecht Stoetwegen tesamen kwam met de onderhoudsplichtigen om de zaken te regelen betreffende de verstoeling. Het toponiem de Preekstoel is ook bekend in Noordbrabant. Bij A.P. de Bont: Dialekt van Kempenland (2) lezen we: "de Preekstoel" (een akker) in Valkenswaard; vgl. Veldnamen² 172 met voetnoot 142 (met Veldnamen² is bedoeld: M. Schönfeld: Veldnamen in Nederland, Amsterdam, 1950).

- 1) D.R. Klootwijk: "Grepes uit de geschiedenis van terrein en omgeving van het "Lyceum Schoonoord", alias "de Preekstoel "Tussen Rijn en Lek nr. 2/3 1977 p. 7 e.v.
- 2) A.P. de Bont: Dialect van Kempenland deel III Assen, 1969 p. 193

H.J.M. Thiadens

Nagekomen mededeling voor de leden:

Op 18 en 19 oktober a.s. zal door de Vereniging van Archivarissen in Nederland in het Jaarbeurscongrescentrum te Utrecht een congres worden gehouden met als thema:

Dienstverlening,
de relatie tussen archiefdienst en gebruiker

Belangstellenden kunnen bij de redactie (A. Graafhuis, tel. 030 - 71 18 14) nadere bijzonderheden vernemen en/of zich voor een aanmeldingsformulier wenden tot mevrouw A.M.E.H. Leuring, Lekstraat 39, 's-Gravenhage (tel. 070 - 85 67 53).

Redactie